

การป้องกันและรักษา ภาวะตกเลือด... หลังจากมดลูกไม่หดตัว Postpartum hemorrhage

กลยุทธ์ LABOR

เพื่อป้องกันและรักษาตกเลือดหลังคลอด

- L** LABOR ห้องคลอดคุณภาพ
- A** Assessment ใช้อุปกรณ์เลือด bleeding เกิน 300 cc ต้องรักษาทันที
- B** Stop bleeding ให้เลือดทดแทนใน 30 นาที
- O** On time refer ส่งต่อปลอดภัย vital sign ต้อง stable
- R** R Ready team ทีมงานห้องคลอด มีประสิทธิภาพ

หลักการดูแลรักษา

1. ได้รับความไว้วางใจเร็วที่สุดและรักษาให้ทันการณ์ ซึ่งปัญหาอาจจะเกิดในชั่วโมงแรกหลังคลอด
2. ไม่ควรปล่อยให้เกิดความดันโลหิตต่ำจากการเสียเลือดมาก เพราะจะทำให้มดลูกไม่ตอบสนองต่อฮอร์โมนการหดตัว และทำให้เลือดไม่แข็งตัวตามมา ซึ่งจะทำการดูแลรักษาซับซ้อนมากขึ้น

การป้องกัน

1. การฉีดยากระตุ้นการหดตัวของมดลูกหลังการคลอด ได้แก่ ยา Oxytocin จำนวน 10 ยูนิต เข้ากล้ามเนื้อ หลังการคลอด (ภายในไม่เกิน 1 นาที)
2. การตัดสายสะดือทารกหลังคลอด 1-3 นาที (ป้องกันภาวะซีดในการกด)
3. การทำคลอดโดยวิธี controlled cord Traction (ถ้าทำได้) หรือ ทำคลอดกรือโดยวิธี Modified crede's maneuver และวิธีอื่น ๆ ตามมาตรฐาน
4. หลังจากรกลคลอดแล้ว จึงทำการวัดผลหลังคลอด ทุกล 15 นาที จนครบ 2 ชม. (ตรวจสอบจากแนวทางการปฏิบัติ และ CPG)

สรุปขั้นตอน การดูแลและนำมดลูกตกเลือดหลังคลอดจากมดลูกไม่หดตัว

Uterine atony

1. ขอความช่วยเหลือ (Call for help) แพทย์ผู้มีประสบการณ์/วิสัญญีแพทย์
2. ประเมินทางเดินหายใจ การหายใจ และการไหลเวียนของเลือด
3. ให้ออกซิเจน
4. เริ่มต้นให้สารน้ำ crystalloid เข้าเส้นเลือดดำ Ringer Lactate Solution (RLS)
5. ประเมินความดันโลหิต ชีพจร และการหายใจ
6. ส่วนบัสสาวะและประเมินปริมาณบัสสาวะ
7. ประเมินความจำเป็นในการให้เลือด
8. สังเกตทางห้องปฏิบัติการ
 - Complete blood count หรือ Hct.
 - การแข็งตัวของเลือด เช่น PT, PTT.
 - หมู่เลือด/จองเลือด (Blood grouping and cross matching)

ให้การรักษภาวะ Uterine atony (Treatment of uterine atony)

- นวดมดลูก (uterine massage)
- ให้กระตุ้นการหดตัวของมดลูก (uterotonic drugs) :

1. ให้ยา Oxytocin ทันทีที่วินิจฉัยว่ามี PPH โดยให้ oxytocin ขนาด 20-40 ยูนิต ในกรณี 1 ลิตร โดยให้ 60 หยด/นาที และให้ oxytocin 10 ยูนิต เข้ากล้ามเนื้อ ถ้าเลือดหยุดแล้ว ให้ oxytocin ทางหลอดเลือดดำอย่างต่อเนื่อง (20 ยูนิต ในกรณี 1 ลิตร โดยให้ 40 หยด/นาที) จนกระทั่งเลือดหยุด ภายหลังให้ยา oxytocin 5 นาที ประเมินผลลดอาการหลังให้ยา oxytocin ถ้ายังไม่เลือดหยุด

ประเมินผล
5 นาที

2. ให้ยา Ergometrine ให้ 0.2 มิลลิกรัม เข้ากล้ามเนื้อ ให้ซ้ำได้ทุก 15 นาที แต่ไม่เกิน 1 มิลลิกรัม (ห้ามใช้ใน PH, โรคหัวใจ, HIV) ประเมินผลลดอาการหลังให้ยา Cytotec 5 นาที ถ้ายังไม่เลือดหยุด

ประเมินผล
5 นาที

3. ให้ยา Misoprostol ให้ยา Cytotec ขนาดระหว่าง 200-800 ไมโครกรัม (1-4 เม็ด) วันละ 3-4 ครั้ง หรืออมใต้ลิ้น ประเมินผลลดอาการหลังให้ยา Cytotec 5 นาที ถ้ายังไม่เลือดหยุด

ประเมินผล
5 นาที

ภายหลัง 30 นาที หลังให้การรักษาดังกล่าว ถ้าเลือดยังไม่หยุด ถ้าหวั่นโรงพยาบาล ขุนอน ให้เตรียมส่งตัวผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาลทั่วไป หรือโรงพยาบาลศูนย์

1. ถ้ายังไม่เลือดหยุด (If bleeding continues)
• Non-surgical uterine compression
• Bimanual uterine compression
• Balloon or condom tamponade
• Uterine artery embolization

2. ถ้ายังไม่เลือดหยุด (If bleeding continues)
• Compression sutures
• Artery ligation (uterine, ovarian, internal iliac)

3. ถ้ายังไม่เลือดหยุด (If bleeding continues)
• Hysterectomy
• If intra-abdominal bleeding occurs after hysterectomy, consider abdominal packing

• ถ้าเคยเลือดตก อาจใช้ยาทั้ง 3 ตัว พร้อมกันเลย เพื่อหยุดเลือดโดยเร็ว เพื่อความปลอดภัยของมารดา